

ABCD

Prosjektforvaltning
i Vennskap Nord/Sør

Hensikten med dette heftet er å hjelpe skolene og gruppene i vennskapsnettverket til å finne gode samarbeidstema og hvordan bygge opp prosjektet for at det skal bli lettere å se og å måle læringsutbyttet og holdnings- og handlingsendringene hos deltakerne. Heftet skal være et verktøy for prosjektforvaltning, og inneholder konkrete verktøy for rapportering tilrettelagt vennsapsgruppene.

Hvordan måle endring?

Vennskapssamarbeid er en unik inngangsport til engasjement og økt global forståelse både i Nord og i Sør. Egentlig kan man se på vennskapssamarbeid som en læringsarena – et gigantisk utdanningsprosjekt – for å skape forståelse for kulturelle, historiske og sosiale forhold i land over hele kloden.

Vennskap Nord/sør sin rolle er å tilrettelegge for en effektiv møteplass som kan bidra til at deltakere kan tilegne seg **kunnskap, ferdigheter, holdinger og handlingsalternativer** for å påvirke utviklingen lokalt og internasjonalt. Det er denne endringen vi ønsker å få til, og som vi ønsker å måle.

Kunnskap er makt, men kunnskap uten handlingsalternativer gir avmakt.

Tore Linné Eriksen

Støtten fra NORAD – og Vennskap Nord/Sør – er et tilbud til de som ønsker å drive vennskapssamarbeid innenfor de rammene støtteordningen legger. Vennskap Nord/Sør går i 2011 inn i en ny rammeavtale med NORAD, som er med på å legge premisset for organisasjonens arbeid frem til 2013. Det stilles strengere krav til resultater og bevis på at utviklingssamarbeid fungerer, noe som påvirker NORADs krav til Vennskap Nord/Sør og ikke minst til arbeidet til de ulike vennsapsgruppene – både når det gjelder innhold til vennskapssamarbeidet, og når det gjelder rapportering på hva slags resultater man oppnår. Fokus skifter altså fra å hva man *gjør*, til hva man *oppnår*.

Lokalsamfunnsprogrammet

1. Deltakerne skal ha tilegnet seg kunnskap, ferdigheter, holdninger og verktøy for å kunne igangsette positive endringer i lokalsamfunnet.
2. Deltakerne skal ha bidratt til en styrking av det sivile samfunn lokalt ved å bygge nettverk
3. Deltakerne skal ha tilegnet seg tverrkulturell kompetanse
4. Deltakerne skal ha tilegnet seg kunnskap og forståelse av globale utviklingsspørsmål

Skoleprogrammet

1. Deltakerne skal ha tilegnet seg ferdigheter for å samhandle og samarbeide på tvers kulturelle, sosiale og økonomiske barrierer
2. Deltakerne skal ha tilegnet seg kunnskap og forståelse om globale utviklingsspørsmål
3. Deltakerne skal kunne anvende kunnskap og ferdigheter de har tilegnet seg for å skape positive endringer lokalt og globalt

Valg av tema

Samarbeidet både i skoleprogrammet og i lokalsamfunnsprogrammet skal bygges opp rundt et felles tema for vennsgruppene i Nord og Sør. Temaet kan gjelde for ett år av gangen, eller for lengre perioder. Arbeid med tema skal bidra til å sikre at deltakerne tilegner seg kunnskap og forståelse for globale utviklingsspørsmål, og kan videreformidle dette til sine lokalsamfunn/skoler – som er et viktig kriterium for støtteordningen. Videre er felles tematisk arbeid en god inngangsport til tverrkulturell forståelse og samhandling, og ved å velge et tema som er viktig både i Sør og Nord vil det styrke kompetansen til involverte sivilsamfunnsaktører.

Temaet skal ha både lokal og global relevans. Informasjon om globale utviklingsspørsmål bidrar til å sette fokus på de felles problemer og utfordringer Nord og Sør står overfor, og relasjonen mellom disse, snarere enn en deskriptiv beskrivelse av ”de i Sør”. Aktuelle temaer kan for eksempel være miljø, handel, u-landsgjeld, migrasjon, globale maktforhold, konflikthåndtering og dialog, demokrati og deltakelse – eller andre temaer som bidrar til forståelse av sammenhenger mellom egne valg og handlinger og det som skjer i resten av verden. Disse spørsmålene gjør seg gjeldene i større og mindre grad overalt, og det er opp til vennsgruppene både i Norge og i Sør å sammen finne den lokale ”linken” som gjør temaet relevant å jobbe med på lokalt plan.

Dette er spørsmål Nord- og Sør-partner sammen bør finne svar på ved valg av tema:

- Hvorfor er dette temaet viktig for vennsgruppa i både Sør og Nord?
- Hvorfor er dette temaet viktig for lokalmiljøene/skolene våre i både Sør og Nord?
- Hvorfor er temaet viktig globalt?

Eksempel: Matsikkerhet i Ringsaker og Rama

Vennsapsgruppen Ringsaker – Rama (Nicaragua) har samarbeidet i flere år, og de involverte er den harde kjerne av ildsjeler i begge grupper, bygdeungdommen i Ringsaker og et ungdomshus i Rama, deler av menigheten i både Ringsaker og Rama, og enkelte lokalpolitikere.

Ringsaker og Rama er begge tradisjonelle jordbrukskommuner, og mange i vennskapssamarbeidet er selv bønder. I begge kommuner snakkes det stadig om usikre avlinger som følge av klimaendringer. Dette er mer fremtredende i Rama enn i Ringsaker, hvor man har måttet kjøpe dyre importprodukter. Også i Norge har regnet kommet senere enn vanlig de siste årene, og ødelagt store avlinger. I Rama forsøker celulosefabrikken Aracruz Celulose å kjøpe opp store områder matjord fra småbønder for å anlegge store eucalyptusplantasjer til produksjon av bioetanol og papir. Aracruz Celulose har også lovet kommunestyret i Rama en mangesifret sum med penger og 200 nye arbeidsplasser dersom kommunen "hjelper til" med å få anlagt eucalyptusplantasjen. I Ringsaker vil deler av kommunestyret sammen med et par av distriktets entreprenører bygge golfbane på store områder med matjord som til nå har vært brukt til dyrking av korn, og det loves økt tilflytting og verdiøkning på eiendommer dersom det bygges golfbane. Til tross for at bøndene forsøker å nå fram med sin skepsis, så er det lite bevissthet både blant lokalpolitikere og i lokalsamfunnet generelt rundt hvilke konsekvenser salget av matjorden vil ha, og om det i det hele tatt betyr noe i en global sammenheng.

Vennsapsgruppene i både Rama og Ringsaker ønsker ikke å åpne opp for verken golfbanebygging eller eucalyptusplantasjer. De velger "matsikkerhet" som tema for sitt samarbeid, og vil jobbe for å spre kunnskap og bevissthet rundt dette temaet i sine lokalsamfunn.

Dette temaet er viktig for deltakerne og lokalsamfunn både i Nord og i Sør fordi deres egne lokalsamfunn står overfor dilemmaer rundt bevaring av matjord og utbygging av andre interesser. Temaet har global relevans blant annet fordi FN mener at manglende matsikkerhet er en av de største utfordringene menneskeheten står overfor. Samtidig er det et viktig tema for å belyse maktforskjeller og ulikhet i verden, både mellom store selskaper og småbønder, og mellom rike og fattige land. Temaet kan også knyttes opp til blant annet sammenhengen mellom forbruk og behov for drivstoff, miljøvern, internasjonale handel med landbruksprodukter og beskyttelse av biologisk mangfold.

Vennskapssamarbeid som mottar støtte fra VNS består av følgende tre faser:

1. Planlegging

- Hva ønsker vi å oppnå/endre i våre lokalsamfunn?
- Hvilket tema må vi lære mer om for å kunne endre dette?
- Hva slags kunnskap, ferdigheter og holdninger ønsker vi at deltakerne skal lære av arbeid med dette temaet?
- Hva ønsker vi at lokalsamfunnet skal lære?
- Hvilke forberedende aktiviteter bør gjennomføres for å sikre at dette læres?

2. Gjennomføring

- Hvilke felles aktiviteter bør gjennomføres for å sikre læring om valgt tema?
- Hvilke samarbeidsformer øker deltakernes tverrkulturell kompetanse?
- Hvilke andre institusjoner kan knyttes til samarbeidet?

3. Etterarbeid/Informasjonsspredning

- Hvordan følge opp arbeidet etter at utvekslingen er ferdig?
- Hvordan bruke ny kunnskap og ferdigheter?
- Hvilke konkrete aktiviteter skal vi gjennomføre for å gjennomføre endring lokalt?

ABCD

De nye kravene fra NORAD til prosjektplanlegging og rapportering er strengere enn tidligere, og tar i bruk begreper som resultatkjede, baseline, indikatorer, output, outcome og impact. Det er begreper som kan være kjeffe å kjenne til, men det vi trenger svar på er egentlig dette;

A - Hva er dagens situasjon?

B - Hva ønsker vi å oppnå/endre på kort sikt/lang sikt?

C - Hvordan kommer vi fra A til B?

D - Hvordan vet vi når vi har nådd målet?

A - Hva er dagens situasjon?

Kan du svare på dette så har du "baseline" klar!

- Hva med dagens situasjon gjør at dere vil jobbe med valgt tema?
- Hva slags (manglende?) kunnskap/ferdigheter har elevene/deltakerne om temaet før utvekslingen/vennskapsprosjektet?
- Ha slags (manglende?) kunnskap/ferdigheter har lokalsamfunnet om temaet før utvekslingen/ vennskapsprosjektet?

B - Hva ønsker vi å oppnå/endre på kort sikt/lang sikt?

Her skal vi sette oss mål for vennskapssamarbeidet, noe som legger hele grunnlaget for å finne ut av i hvilken grad vennskapssamarbeidet fungerer slik vi ønsker. VNS har utarbeidet overordnede mål for både lokalsamfunns- og skoleprogrammet, men hver vennskapsgruppe må utforme egne mål som er knyttet til sine prosjekter. Målene skal være enkle, konkrete og målbare – noe som er lett og vanskelig på samme tid. For hvert mål må gruppene vite hvordan de tenker at det skal måles. Målene må også være knyttet opp til de ulike målgruppene – altså kunnskaps/ferdighetsmål for både de som deltar i utvekslingen og "mottakere" for informasjonsarbeid lokalt, samt for hva slags endring gruppene ønsker å få til i sine lokalsamfunn eller på sine skoler.

If you don't know where you're going any road will take you there.

Alice i Eventyrland

VNS har program mål for både skole- og lokalsamfunnsprogrammene, men for at disse skal være mulige å måle for vennsgruppene må de brytes ned til konkrete, målbare mål knyttet til valgt tema.

VANSKELIG Å MÅLE	LETTERE Å MÅLE
Prosjektet har bidratt til å styrke sivilsamfunnet.	<ul style="list-style-type: none"> - 80 % av deltakerne har kjennskap til og deltar aktivt i sitt lokaldemokrati. - Det har blitt opprettet kontakt mellom bondeorganisasjoner, skoler, kirker og teatergrupper i Rama og Ringsaker. - Teatermiljøet i Rama og Ringsaker har blitt synliggjort og opplever økt rekruttering.
Prosjektet har bidratt til økt tverrkulturell kompetanse.	<ul style="list-style-type: none"> - Deltakerne har aktivt oppsøkt kontakt og dialog med deltakere fra samarbeidsland. - Deltakerne har planlagt og gjennomført vennsgruppens prosjekt i fellesskap.
Prosjektet har bidratt til å øke kunnskapen om globale utviklingsspørsmål.	<ul style="list-style-type: none"> - Deltakerne har tilegnet seg grundig kunnskap om matsikkerhet globalt, med fokus på Norge/Ringsaker og i Nicaragua/Rama, og kjenner til motstridende interesser for bruk av jordområder, og er i stand til å videreformidle dette. - Elever ved 15 ungdoms- og videregående skoler i Ringsaker og i Rama har fått en innføring i problematikken om matsikkerhet lokalt og globalt. - Lokalpolitikere i Rama og Ringsaker kjenner til bøndernes synspunkt og dilemmaer rundt bevaring av matjord vs. andre interesser både i egen kommune og i vennsgruppens kommunen.
Samarbeidet fører til positive endringer lokalt.	<ul style="list-style-type: none"> - Minst halvparten av deltakerne har vært med på å starte kampanje mot golfbaneutbygging/eucalyptusplantasjer.

C – Hvordan kommer vi fra A til B?

Dette er aktivitetene som gjøres for å oppnå målene – både før og under selve utvekslingen/kulturtiltaket, men også informasjonsarbeidet etterpå. Her inngår faglige forberedelser, felles aktiviteter, involvering av andre aktører og institusjoner i lokalsamfunnet, målrettet informasjonsarbeid og påvirkningsarbeid lokalt.

Tilbake til eksempelet vårt: *Som du ser i skjemaet over har vennsapsgruppene i Ringsaker og Rama ført opp et mål knyttet til det lokale teatermiljøet. Dette er fordi de har valgt å sette opp teaterforestilling "Mindre mat" på skoler i begge lokalsamfunn. Vennsapsgruppene har tatt kontakt med det lokale teatermiljøene lokalt, som begge er interessert i å være med på prosjektet. Etter grundige faglige forberedelser på temaet matsikkerhet hos begge grupper, reiser utvalgte representanter for den norske gruppa sammen med to amatørskuespillere til Rama, hvor de etter felles faglig program sammen går i gang med å bruke kunnskapen de har tilegnet seg til å skrive teksten til teaterstykket. Teaterstykket settes først opp i Rama, og året etter i Ringsaker. I tillegg jobber vennsapsgruppene i både Rama og Ringsaker for å videreformidle det de har lært til sitt lokalmiljø, og for å skape endringer der; de arrangerer møte mellom kommunestyret, vennsapsgrupper og representanter for lokale bondeorganisasjoner, de arbeider opp mot lokalpresse, og de bidrar til å starte en kampanje mot salget av matjord i sine lokalsamfunn.*

D - Hvordan vet vi når vi har nådd målet?

Dette handler om å verifisere at vi faktisk har nådd de målene vi har satt oss. Dersom målene vi har satt oss er konkrete og målbare, og vi har tenkt ut metoder for å måle dem (indikatorer) så er ikke dette så veldig komplisert.

MÅL	HVORDAN MÅLE
80 % av deltakerne har kjennskap til og deltar aktivt i sitt lokaldemokrati.	Deltakerne har meldt seg inn i lokal organisasjon eller parti. Deltakerne skriver leserbrev til aviser/deltar på andre måter i samfunnsdebatten.

Dette er utvalgte elementer fra eksempelet vårt satt inn i ABCD-skjema.

Her ser dere også termene som brukes internasjonalt for resultatrapportering.

A - Hva er dagens situasjon?	B - Hva ønsker vi å oppnå/endre på kort sikt/lang sikt?	C – Hvordan kommer vi fra A til B?	D - Hvordan vet vi når vi har nådd målet?
<i>Baseline</i>	<i>Effekt og outcome</i>	<i>Aktiviteter</i>	<i>Indikatorer</i>
<p>Matjord planlegges solgt til utbygging av golfbaner i Ringsaker og til eucalyptusplantasjer i Rama. Bøndene er skeptiske, verken vennsgrupper eller lokalsamfunnet vet lite om hvilke konsekvenser dette vil få. Samtidig sier FN at manglende matsikkerhet er den største utfordringen menneskeheten står overfor, og at en rekke land stiller seg svært sårbare ved å legge om produksjonen fra mat til andre typer næringer. Vennsgrupperne ønsker å bevare jordområdene som matjord.</p>	<p>Deltakerne har tilegnet seg grundig kunnskap om matsikkerhet globalt og lokalt, de kjenner til motstridende interesser for bruk av jordområder.</p> <p>Elever ved 15 ungdoms- og videregående skoler i Ringsaker og i Rama har fått en innføring i problematikken om matsikkerhet lokalt og globalt.</p> <p>Lokalpolitikere i Rama og Ringsaker kjenner til bøndernes synspunkt og dilemmaer rundt bevaring av matjord vs. andre interesser både i egen kommune og i vennskapskommunen.</p> <p>Det har blitt startet mobiliseringskampanjer mot salget av matjord i Rama og Ringsaker.</p>	<p>- Faglig program om matsikkerhet i begge vennsgrupperne. - Felles faglig program under utvekslingen. - Arbeid med å skrive teaterstykke.</p> <p>- Produksjon og fremføring av teaterforestillingen "Mindre mat" tilrettelagt for denne elevgruppen.</p> <p>- Arrangere møte mellom vennsgrupperne og kommunestyret i begge kommuner.</p> <p>- Nettverksbygging med bondeorganisasjoner, lokalpolitikere som er imot salg av matjord. - Arbeid opp mot lokale medier for å sette fokus på viktigheten av matsikkerhet.</p>	<p>- Gjennomført faglig program. - Teksten til teaterstykket inneholder mye fakta om matsikkerhet - Deltakernes svar på hva de har lært om temaet i refleksjonsrunde.</p> <p>- Teaterforestillingene er besøkt av elever fra minst 15 skoler.</p> <p>- Temaet diskuteres på flere møter i kommunestyret (referater fra møtene). - Lokalavisene i begge steder skriver om temaet.</p> <p>- Gjennomført oppstartsmøte for kampanje i begge kommuner.</p>

KONKRETE VERKTØY FOR RAPPORTERING:

Mye rapportering, spesielt i skoleutvekslingsprogrammet, kan gjøres ved å observere endring i deltakernes kunnskapsnivå, holdningsforandring, hvordan de forholder seg til deltakerne i vennsgrupper osv. I tillegg har VNS utarbeidet noen konkrete skjemaer som kan være til hjelp for å innhente den informasjonen dere trenger for å rapportere.

- ABCD – eksempel (vedlegg 1)
- spørreskjema til elever (vedlegg 2)
- refleksjonsrunde med elever/deltakere (vedlegg 3)